

НАЦБАНК ЗМІНИВ ПРАВИЛА ВЕДЕННЯ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Постановою Правління НБУ від 12.02.19 р. № 37 (далі – Постанова № 37) унесено зміни до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженого постановою Правління НБУ від 29.12.17 р. № 148 (далі – **Положення № 148**). Зміни набули чинності **15 лютого 2019 року**.

Відокремлені підрозділи

Наведено нове визначення терміна **«відокремлені підрозділи»**. Тепер до них належать філії, представництва, відділення, які наділяються частиною майна господарських організацій, здійснюючи щодо цього майна право оперативного використання або інше речове право, передбачене законодавством України, та інші структурні підрозділи (стаціонарні або пересувні), у яких реалізуються товари, надаються послуги і здійснюються розрахункові операції.

Таке нововведення спростить порядок оприбуткування готівки (наприклад, у структурних підрозділах підприємства, у яких працює тільки один продавець і немає можливості вести касову книгу й оформляти касові ордери).

Обмеження суми готівкових розрахунків

Нацбанк уточнив, що 50-тисячне обмеження не поширюється на виплати, пов'язані з оплатою праці. Нагадаємо, що до таких належать виплати, які входять до фонду оплати праці (ФОП), а також інші виплати, які не входять до ФОП згідно з Інструкцією зі статистики заробітної плати, затвердженою наказом Держкомстату від 13.01.04 р. № 5 (далі – Інструкція № 5) (пп. 1 п. 3 Положення № 148).

Наприклад, з 15.02.19 р. обмеження суми готівкових розрахунків не поширюється на виплату фізичним особам лікарняних і декретних (п. 3.2 Інструкції № 5), матеріальної допомоги, передбаченої п. 3.31–3.32 Інструкції № 5.

Порядок оприбуткування готівки

Як і раніше, готівка має бути оприбуткована в касі в день її отримання в повній сумі. У таблицях 1 та 2 порівняно порядки оприбуткування готівки в різні періоди, а саме:

- з 05.01.18 р. до 01.06.18 р. – дати набуття чинності постанови Правління НБУ від 24.05.18 р. № 54 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України»;
- з 01.06.18 р. до 01.10.18 р. – дати набуття чинності наказу Мінфіну від 20.09.18 р. № 773 «Про затвердження Змін до Порядку реєстрації та застосування реєстраторів розрахункових операцій...»;
- з 01.10.18 р. до 15.02.19 р. – дати набуття чинності Постанови № 37;
- з 15.02.19 р.

У таблицях 1 та 2 використано загальноприйнятні **скорочення**:

- **ПК** – Податковий кодекс;
- **КО** – касові ордери;
- **ПКО** – прибутковий касовий ордер;
- **РК** – розрахункова квитанція;
- **КОРО** – книга обліку розрахункових операцій.

Таблиця 1. Порядок оприбуткування готівки підприємствами та їх відокремленими підрозділами

Спосіб ведення готівкових розрахунків	Порядок оприбуткування готівки			
	з 05.01.18 р. до 01.06.18 р.	з 01.06.18 р. до 01.10.18 р.	з 01.10.18 р. до 15.02.19 р.	з 15.02.19 р.
1	2	3	4	5
Підприємством				
Оформлення КО	Запис у касовій книзі на підставі ПКО			
РРО	Запис у касовій книзі на підставі ПКО і фіскальних звітних чеків	Запис у касовій книзі на підставі ПКО*		Запис у касовій книзі на підставі ПКО
РК та КОРО	Запис у касовій книзі на підставі ПКО і даних РК			Запис даних розрахункових квитанцій в КОРО**
Відокремлені підрозділи підприємства, які ведуть касову книгу				
Оформлення КО	Запис у касовій книзі відокремленого підрозділу на підставі ПКО			
РРО	Запис у касовій книзі відокремленого підрозділу на підставі ПКО і фіскальних звітних чеків	Запис у касовій книзі відокремленого підрозділу на підставі ПКО*		Запис у касовій книзі на підставі ПКО
РК і КОРО	Запис у касовій книзі відокремленого підрозділу на підставі ПКО і даних РК			Запис даних РК у КОРО**
* Див. також Індивідуальну податкову консультацію ДФС від 06.02.19 р. № 427/6/99-99-14-05-01-15/ІПК.				
** Такий порядок застосовується тільки для готівкових сум, отриманих при розрахунках із застосуванням РК. Надалі на такі суми оформляється ПКО і робиться запис у касовій книзі. Якщо гроші надійшли в касу з інших джерел (наприклад, повернення підзвітних сум або повернення фінансової допомоги), тоді оприбуткуванням вважається запис у касовій книзі на підставі ПКО.				
Відокремлені підрозділи підприємства, які не ведуть касову книгу				
РРО	Запис у КОРО, але тільки за умови передачі всієї виручки інкасаторам для здачі в банк (див. лист НБУ від 07.03.18 р. № 50-0007/13560)*	Формування і друкування Z-звіту та його підклеювання на відповідних сторінках КОРО	Формування і друкування Z-звіту та його підклеювання на відповідних сторінках КОРО**	Зберігання щоденних фіскальних звітних чеків (щоденних Z-звітів) в електронній формі протягом строку, визначеного п. 44.3 ПК, і занесення інформації з фіскальних звітних чеків до відповідних книг обліку (КОРО – у разі її використання)***
РК та КОРО		Унесення даних РК до КОРО		
* Таким відокремленим підрозділам дозволено не вести касову книгу (п. 39 розд. IV Положення № 148). Проте п. 11 розд. II Положення № 148 вимагав до 01.06.18 р. оприбуткування готівки в касовій книзі. У наявності була колізія двох норм, тому на практиці таким підрозділам довелося вести касову книгу. Докладніше про цю проблему – див. «БАЛАНС», 2018, № 25-26, с. 7.				
** У п. 11 Положення № 148 у цей період залишалася вимога про підклеювання Z-звіту на відповідних сторінках КОРО. Проте з 1 жовтня 2018 року до КОРО, зареєстрованої на РРО, вносяться дані про розрахункові операції за період виходу РРО з ладу або відключення електроенергії (п. 6 гл. 4 розд. II Порядку реєстрації та ведення розрахункових книжок, книг обліку розрахункових операцій, затвердженого наказом Мінфіну від 14.06.16 р. № 547, далі – Порядок № 547). Хочемо попередити, що податківці все ж таки наполягали на підклеюванні фіскального звіту до КОРО (див. Індивідуальну податкову консультацію ДФС від 30.11.18 р. № 5045/6/99-99-14-05-01-15/ІПК у «БАЛАНСІ», 2018, № 4-5, с. 35).				
*** Нацбанк вносив останні зміни до Положення № 148 з метою спростити порядок оприбуткування. Проте для відокремлених підрозділів, які проводять розрахунки через РРО і не ведуть касову книгу, порядок оприбуткування залишився неоднозначним . Адже вимога про внесення інформації з фіскальних звітних чеків до відповідних книг обліку (у КОРО – у разі її використання) суперечить нормам п. 6 гл. 4 розд. II Порядку № 547.				

Змінилися правила оприбуткування готівкової виручки і для підприємців (див. табл. 2).

Таблиця 2. **Порядок оприбуткування готівки підприємцями**

Спосіб ведення готівкових розрахунків	Порядок оприбуткування			
	З 05.01.18 р. до 01.06.18 р.	З 01.06.18 р. до 01.10.18 р.	З 01.10.18 р. до 15.02.19 р.	З 15.02.19 р.
1	2	3	4	5
Без РРО і без РК та КОРО	Запис про отриману суму готівки в книзі обліку доходів (книзі обліку доходів і витрат)*	Запис про отриману суму готівки в книзі обліку доходів (книзі обліку доходів і витрат) на підставі товарних чеків (квитанцій)		Запис про отриману суму доходу в книзі обліку доходів (книзі обліку доходів і витрат) у порядку, передбаченому ПК**
РРО		Формування і друкування Z-звіту та його підклеювання на відповідних сторінках КОРО	Формування і друкування Z-звіту та його підклеювання на відповідних сторінках КОРО***	
РК та КОРО		Занесення даних РК в КОРО		

* Виходячи з визначення терміна «оприбуткування», наведеного в пп. 18 п. 3 Положення № 148.

** Для підприємців, які проводять готівкові розрахунки без РРО і без застосування РК та КОРО, Нацбанк прибрав вимогу про наявність товарних чеків як про підставу для оприбуткування готівки. Проте це не означає, що підприємці у випадках, передбачених законодавством, не повинні оформляти товарні чеки (докладніше див. «Баланс», 2018, № 93-94, с. 32).

*** У п. 11 Положення № 148 у цей період залишалася вимога про підклеювання Z-звіту на відповідних сторінках КОРО. Проте з 1 жовтня 2018 року до КОРО, зареєстрованої на РРО, вносяться дані про розрахункові операції за період виходу РРО з ладу або відключення електроенергії (п. 6 гл. 4 розд. II Порядку реєстрації та ведення розрахункових книжок, книг обліку розрахункових операцій, затвердженого наказом Мінфіну від 14.06.16 р. № 547, далі – Порядок № 547). Хочемо попередити, що податківці все ж таки наполягали на підклеюванні фіскального звіту до КОРО (див. Індивідуальну податкову консультацію ДФС від 30.11.18 р. № 5045/6/99-99-14-05-01-15/ІПК у «БАЛАНСІ», 2018, № 4-5, с. 35).

**** Такі підприємці потрапили одночасно під дію:

– абзацу четвертого п. 11 Положення № 148 – для оприбуткування готівки робиться запис у КОРО;

– абзацу п'ятого п. 11 Положення № 148 – для оприбуткування готівки робиться запис у книзі обліку доходів (книзі обліку доходів і витрат).

Право підпису касових документів

Регулятор поставив крапку в питанні про те, хто має право підписувати касові документи. Проблема підпису виникала, наприклад, коли директор хворів або йшов у відпустку. Через нечітке формулювання п. 26 Положення № 148 у підприємств при перевірках виникали проблеми.

Тепер керівник установи/підприємства затверджує (наказом, наприклад) перелік посад і кількість посадових осіб, уповноважених підписувати касові документи. Це забезпечить оптимальний процес документообігу і контроль (п. 45¹ Положення № 148).

Ліміт каси

Уточнено, що **листи касової книги** опечатаються печаткою (за її наявності на підприємстві).

При **розрахунку ліміту каси** не враховується сума готівки, унесена через платіжні пристрої, що належать небанківським фінансовим установам.

Марина ВЛАДІМІРСЬКА, заступник головного редактора